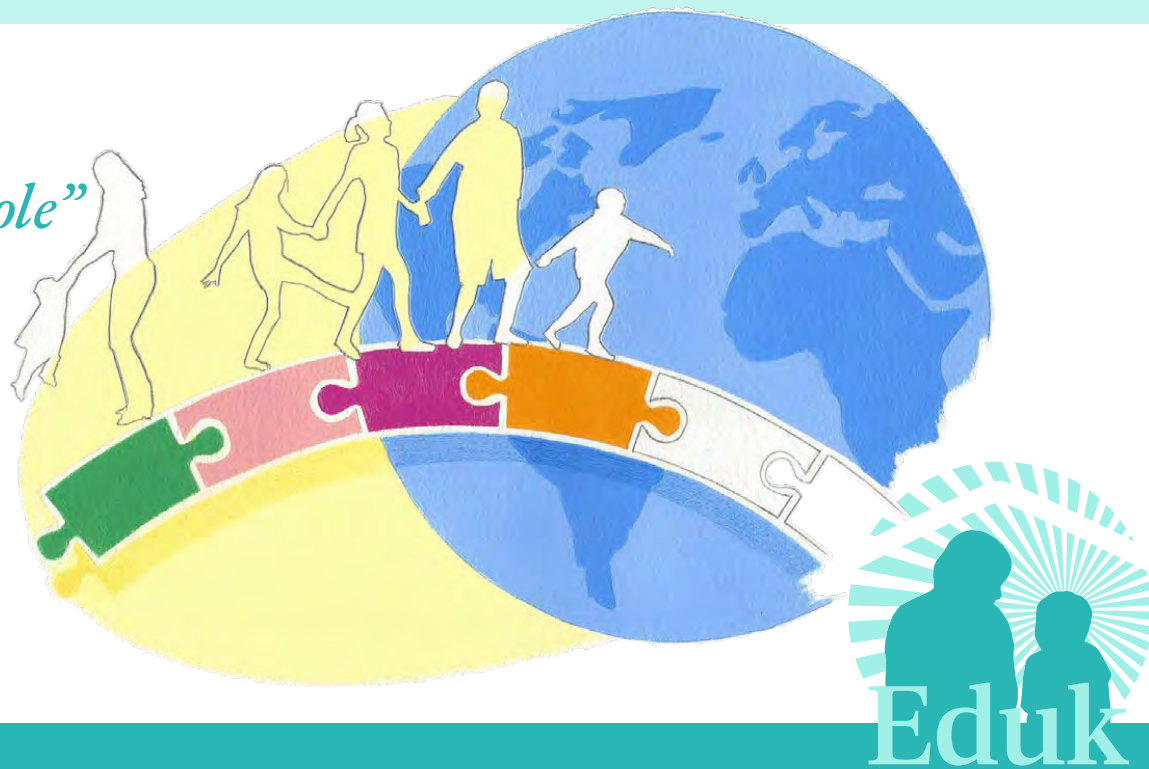

Relationskompetent praksis - deltagelsesmuligheder for alle børn

*“Den Mangfoldige Folkeskole”
d. 12.5.25*

Louise Klinge
Børne- og skoleforsker,
leder af *Eduk*,
medlem af *Børnerådet*

Program kl. 13 - 17

- I får alle slides
- Spørg endelig undervejs

- Om relationers betydning
- Om kendetegn ved relationskompetent praksis
- Konkret inspiration til at skabe deltagelsesmuligheder for alle

” Når læreren har det godt med klassen og sætter os i fokus og laver de ting, vi gerne vil, men som læreren også gerne vil, så bliver det bedst at være i klassen.”

Pige i 8. klasse

”Når en lærer smiler, så tænker man bare inde i sig selv, ‘Yes, jeg håber, det bliver en god dag i dag.’”

Dreng i 6. klasse

”At være lærer er ikke bare et kontorarbejde. - Her har man andres opvækst og liv i hænderne. Det er børnenes fremtid.”

Dreng i 8. klasse

Relationens betydning

- **Læreprocesser og faglige resultater**
(Wentzel 2003; Pianta & Stuhlman 2004; Hermansen 2007; Cornelius-White 2007, Hattie 2009; Wubbels & Brekelmans 2012; Klinge 2016)
- **Livsglæde**
(OECD 2017)
- **Sociale relationer børnene imellem**
(Howes et al. 1994; Gazelle 2006; DCUM og Børnerådet 2009; Stanek 2011; Klinge 2016; Rabøl Hansen 2022)
- **Trivsel – selvværd, stressniveau, selvregulering og nervesystemets modstandsdygtighed**
(McDermott 1977; Niemic & Ryan 2009; Aspelin 2010; Wistoft 2012; Klinge 2016)
- **Fremtid**
(Pedersen et al. 1978; Pianta 1999; Chetty et al. 2011; Sabol & Pianta 2012)

Kommunikations -øvelse

DEN 3-DELTE HJERNE

Tænkende hjerne – præfrontal cortex
Bl.a. empati, langsigtet planlægning, overblik
og impuls kontrol. – Først færdigudviklet i
midten af 20'erne

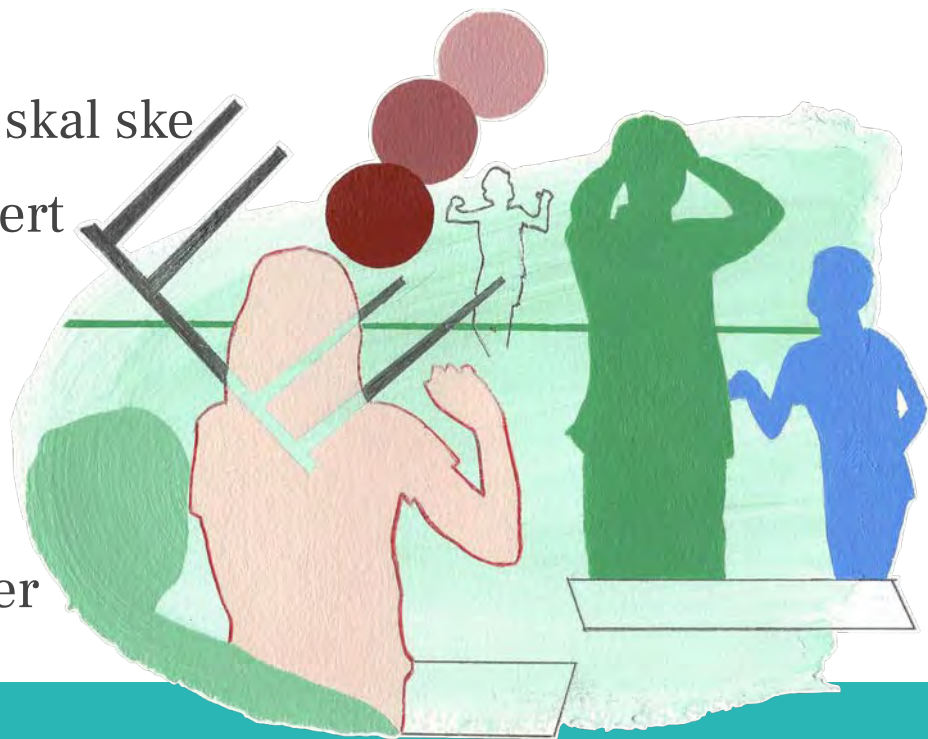
Følende hjerne – det limbiske system
Her bor amygdala, som er hjernens
alarmdetektor

Krybdyrhjernen. Kæmp-flygt-frys

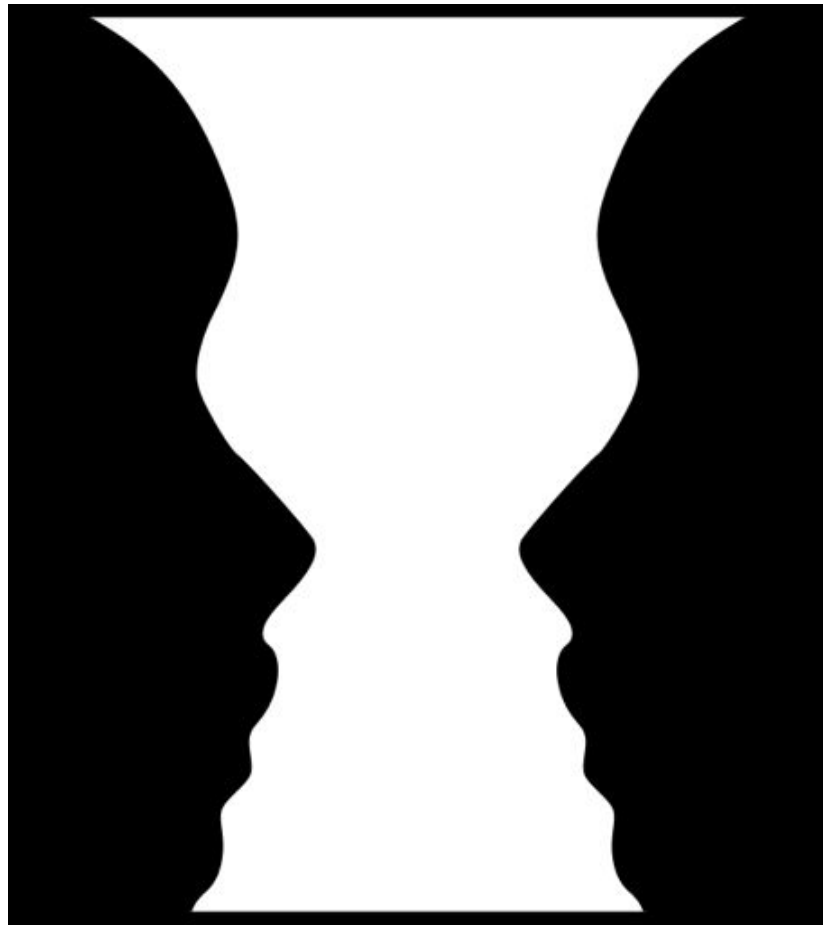
Amygdala-triggere - hvad kan bringe børn og unge (og os selv) i affekt

- For store opgaver
- Jeg kan ikke overskue, hvad der skal ske
- Jeg føler mig utilstrækkelig/forkert
- Jeg føler mig udenfor
- Jeg er ved at tabe ansigt
- Jeg føler mig kontrolleret
- Jeg står overfor noget, der minder om noget farligt

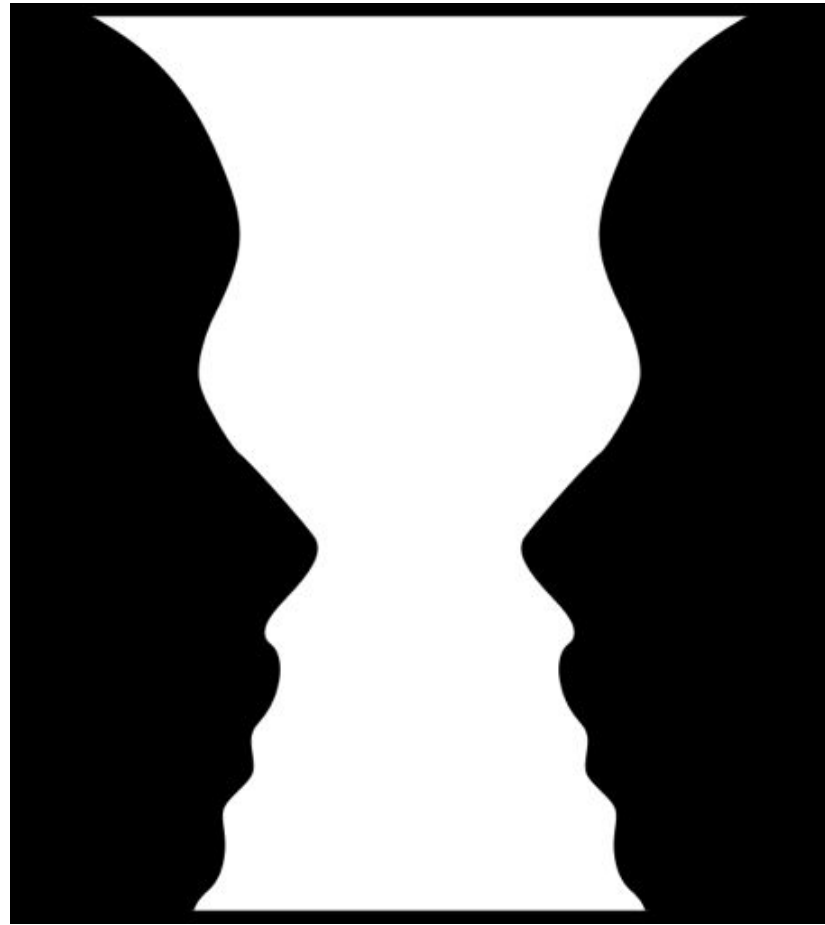

Læs mere: Prehn 2015 og Klinge m.fl. 2020

Gode relationer skabes
grundlæggende ved, at
**eleverne kan mærke,
at de har en betydning
for fagpersonen**

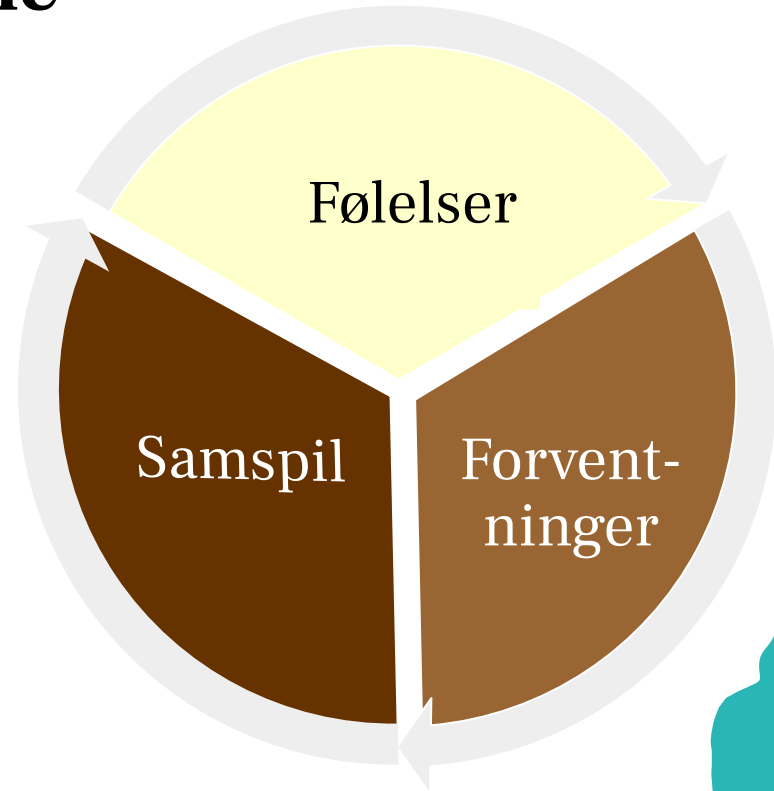

Vær opmærksom på, at elever
kan tolke alle valg relationelt
– også fagligt indhold
og didaktiske valg

Relationers bestanddele

Relationer dannes over tid og udgøres af **samspil**, **følelser** og **forventninger**.

Film: “Du så meg”

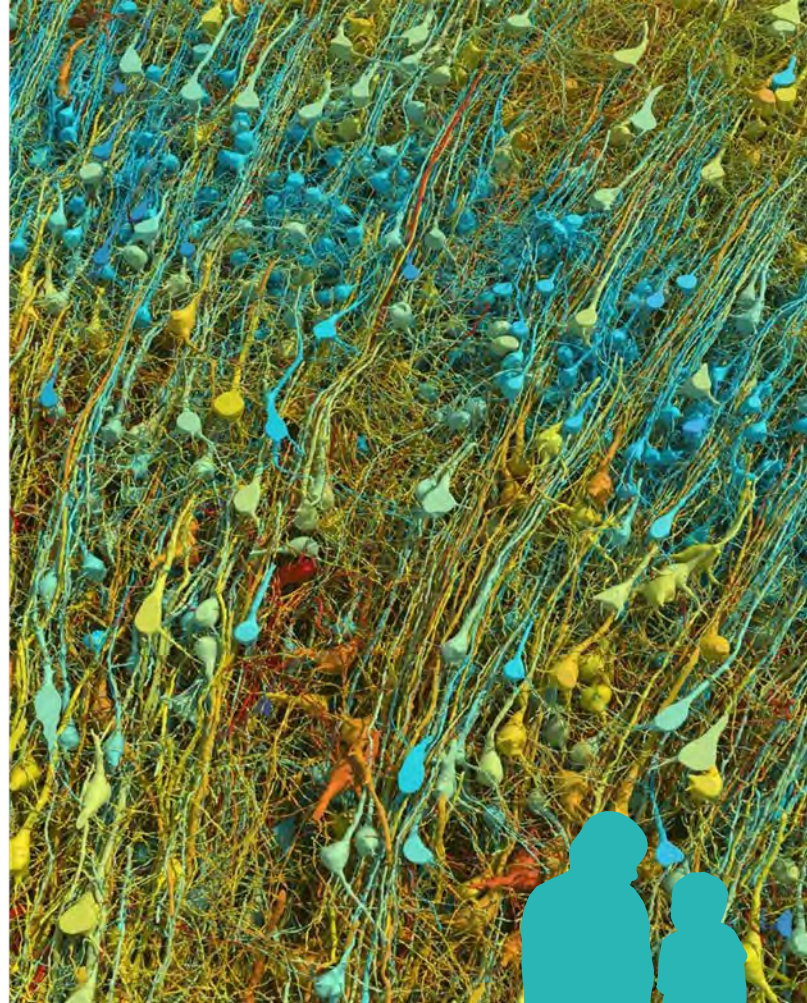
<https://tv.nrk.no/serie/dusaameg/sesong/1/episode/MDSP14005617>

Samspillemes betydning

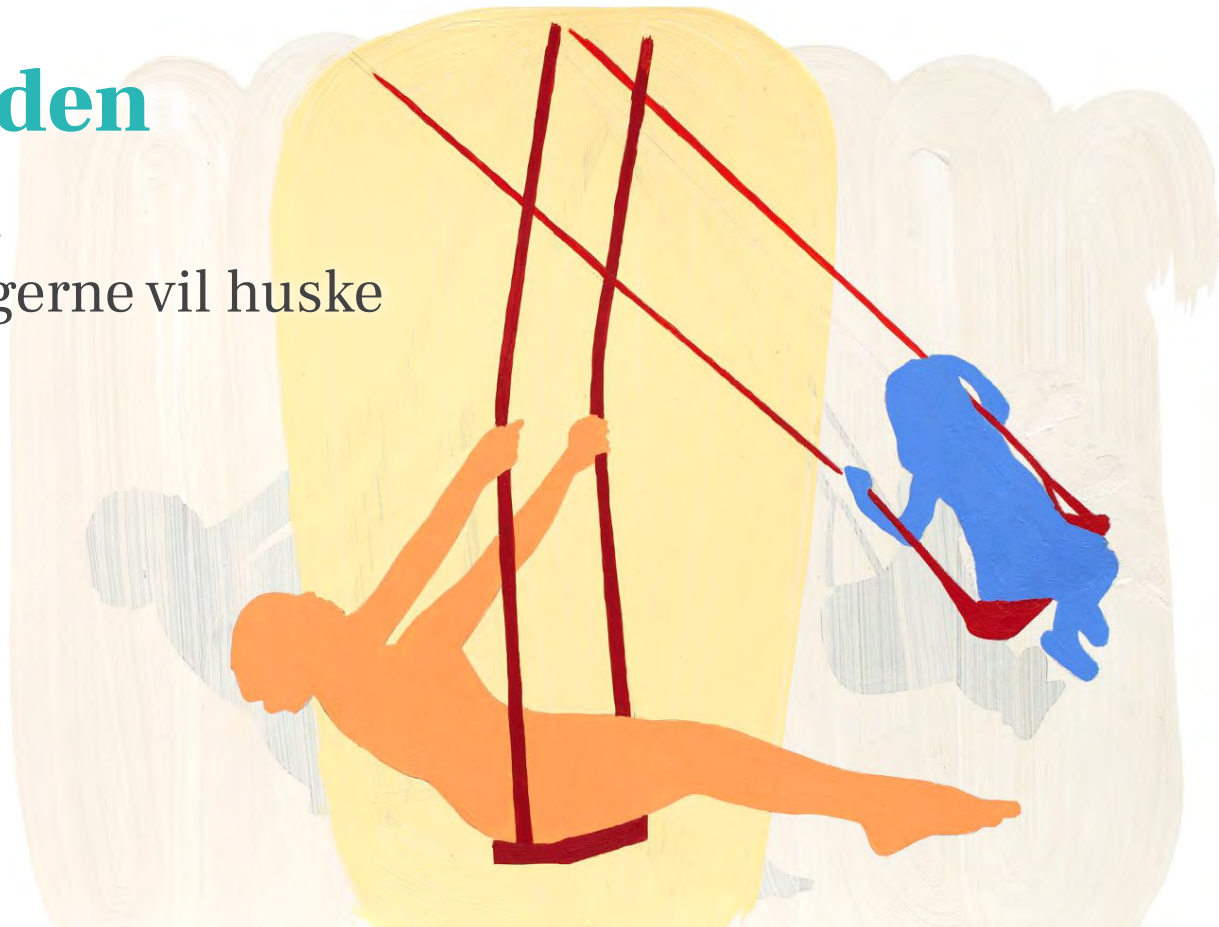
En stor del af hjernens neurale netværk dannes i løbet af livet.

Mange af dem dannes gennem positive samspil med andre mennesker.

Tal med hinanden

Nævn en ting, du fandt
særligt interessant og gerne vil huske

Program kl. 13 - 17

- I får alle slides
- Spørg endelig undervejs

- Om relationers betydning
- Om kendetegn ved relationskompetent praksis
- Konkret inspiration til at skabe deltagelsesmuligheder for alle

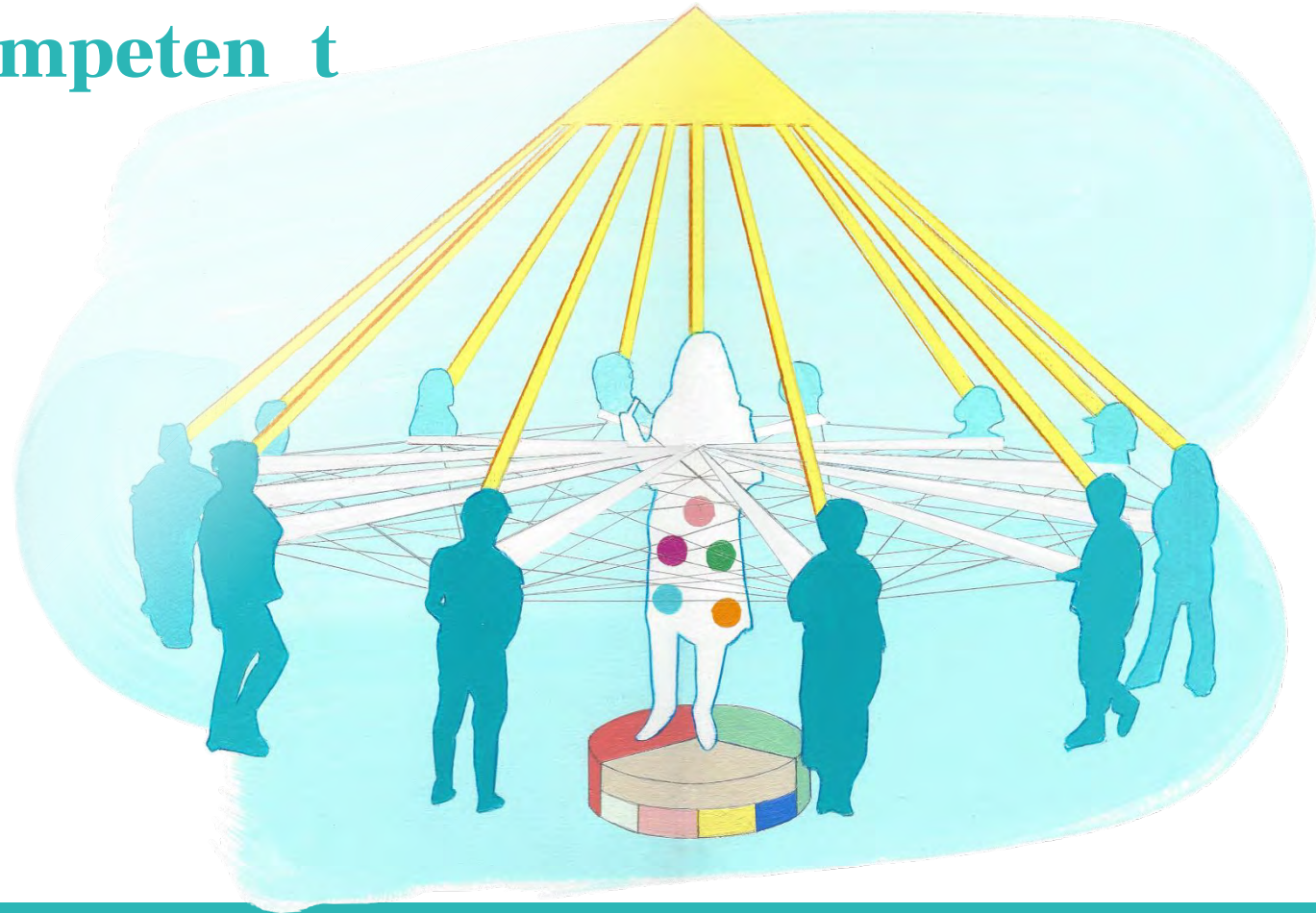

Relationskompetence er en almenmenneskelig kompetence til

at afkode andre menneskers signaler og respondere hensigtsmæssigt, så man kan være i et positivt samspil.

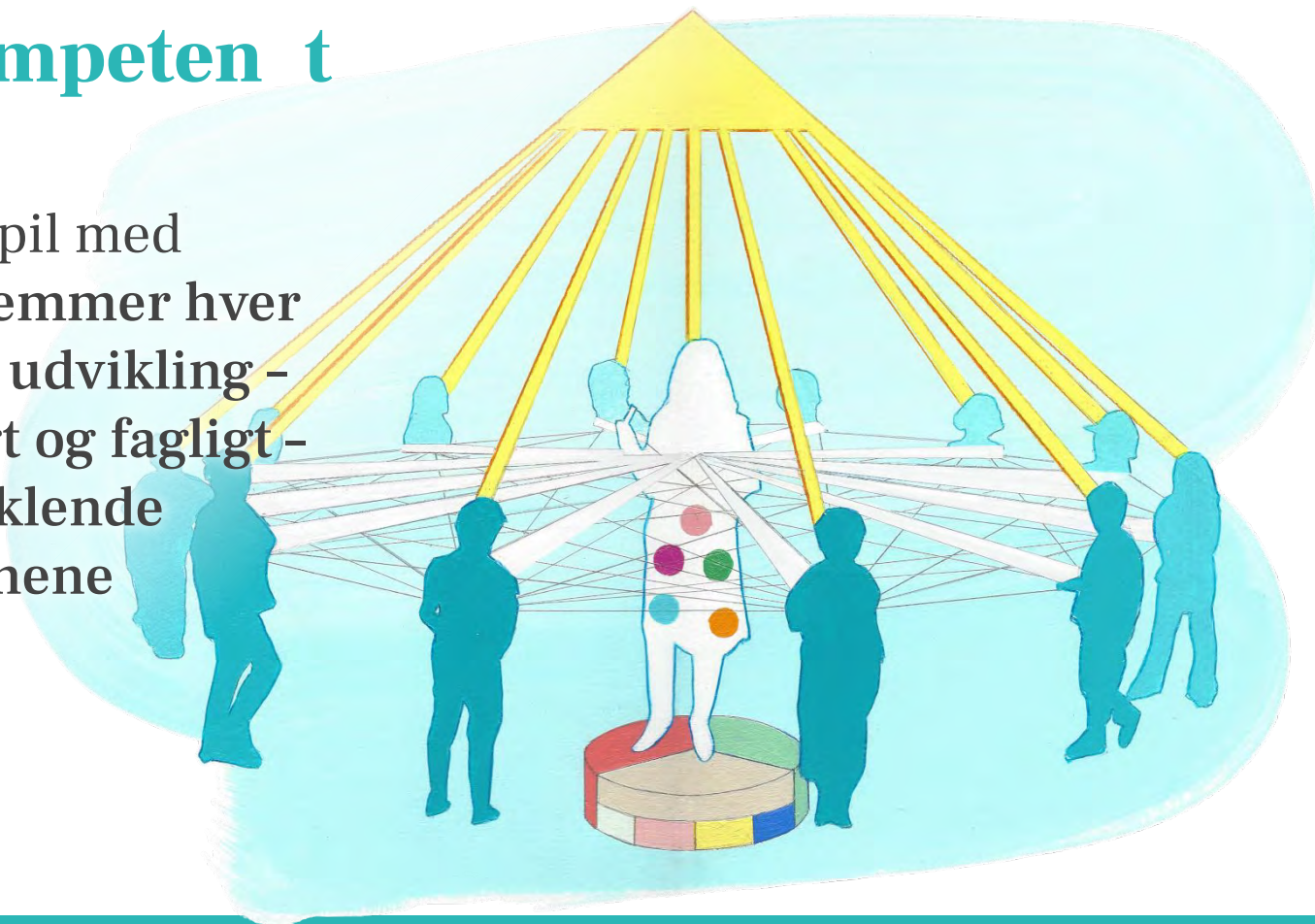

Relationskompeten t praksis

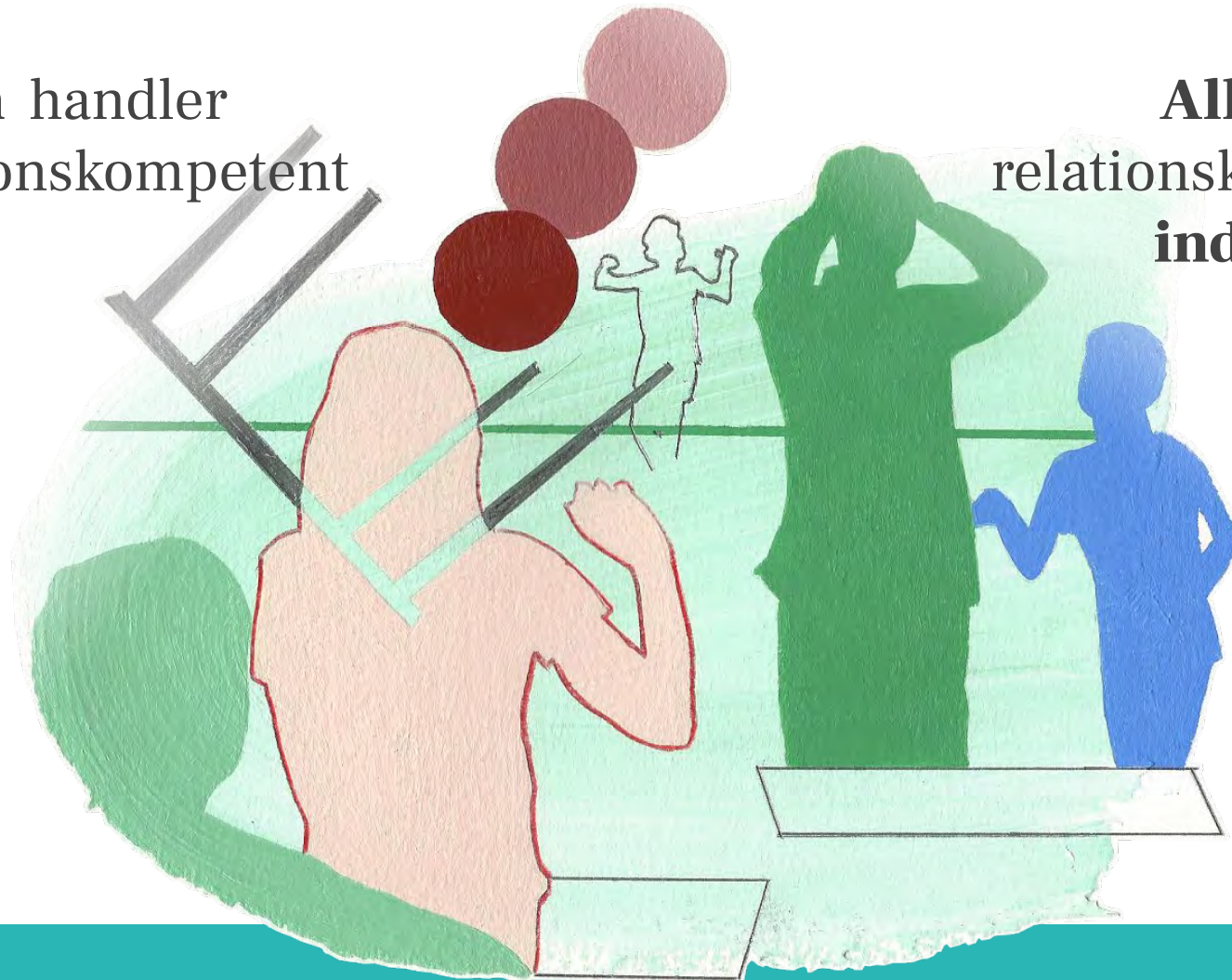
Relationskompeten i praksis

er at indgå i samspil med børn/unge, der fremmer hver enkelts trivsel og udvikling – socialt, personligt og fagligt – og fremmer udviklende fællesskaber børnene imellem.

Ingen handler
relationskompetent
altid

Alle handler
relationskompetent
indimellem

Relations- kompetent praxis

Kendetegn ved relationskompetent praksis

Læs mere: Bowlby, Fonagy, Hart, Stern, Trevarthen og Tronick

Afstemmer e

Non-verbale og
verbale udtryk,
der signalerer, at
man har den
anden på sinde

Læs mere: Bowlby, Fonagy, Hart, Stern, Trevarthen og Tronick

Typiske afstemmere

- Smil
- Optag
- Aktiv lytten
- Venlige ord
- Tilgængelig placering
- Spejle mimik, gestik og ord
- Timing i turtagning, inkl. responstid

Typiske fejlaftemmere

- Mimikløst eller uvenligt ansigtsudtryk
- Uhensigtsmæssig placering
- Irritabel eller kontrollerende tone og ordvalg
- Ignorering, afvisning
- Ingen timing i turtagning
- Irettesættelser og skældud

Skældud er den mest utryghedsskabende samspilsform

Hvad er skældud?

Skældud er at udtrykke sig på en uvenlig måde uden hensyntagen til den andens perspektiv

Hvad er skældud?

At være tydelig, vise vej og tage lederskab er ikke skældud.

Og den voldsomme, forskrækkede reaktion som en *undtagelse* er ikke et problem

Hvad er skældud?

At være tydelig, vise vej og tage lederskab er ikke skældud.

Og den voldsomme, forskrækkede reaktion som en *undtagelse* er ikke et problem.

Nogle børn vil opleve venlige anvisninger som skældud - her må man være nysgerrig på årsagen.

Skældud har en negativ betydning for børn og unges:

- mentale sundhed
- indbyrdes relationer
- relationer til de voksne
- deltagelsesmuligheder
- fremtid
- - og skældud er kontraproduktivt

Læs mere: Klinge, Sigsgaard og Jørgensen, 2020

Kendetegn ved relationskompetent praksis

Udtrykke afstemmere

Non-verbale og verbale udtryk, der signalerer, at man har barnet/den unge på sinde

Læs mere: Nel Noddings og Max van Manen

Omsorgsetiske handling:

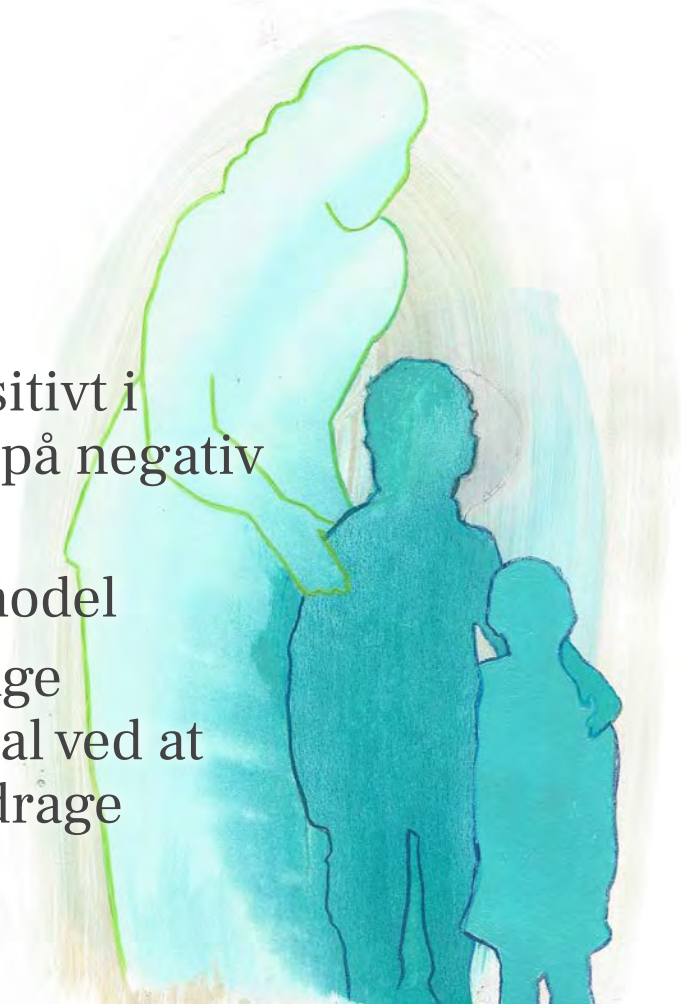
Når man styrker barnet/den
unges etiske ideal efter at
møde omverdenen og sig
selv omsorgsfuldt

Læs mere: Nel Noddings og Max van Manen

Omsorgsetiske handlinger:

- At indgå i dialog
- At bekræfte noget positivt i stedet for at fokusere på negativ adfærd
- At vise sig som rollemodel
- At lade barnet/den unge praktisere et etisk ideal ved at have mulighed for bidrage

2. årgangs PBL-Proj-

ekt Hvad er en god gerni-

ng?

Hvorfor gør vi gode ge-
rninger?

og hvordan kan vi
gøre en forskel for
andre?

Gode gerninger

Gode gerninger

Gruppens navn: **Leoparderne.**

Gruppens medlemmer:

Ben SARA Aona THEOCARLOS Å SA ELIANA

Skrakdeindsamling	Hvor meget vejer det skrald, gruppen har samlet?	Hvad har I samlet mest af?	Hvad var det mærkeligste, I fandt?
Enghaveparken/ rundt om skolen	0,90	Gikrater	Hele klomp
Valbyparken	16,29 kg	Øl Flasker	tong klomp
Dyrehaven	1,44	Plaster	brat

De flittige børn på
2. årgang har
tilsammen samlet

62.01 kg affald

2. årgang laver
julekalendre til
alle klasser på VNS

Kendetegn ved relationskompetent praksis

Udtrykke afstemmere

Non-verbale og verbale udtryk, der signalerer, at man har barnet/den unge på sinde

Handle omsorgsetisk

Når man styrker barnet/den unges etiske ideal efter at møde omverdenen og sig selv omsorgsfuldt

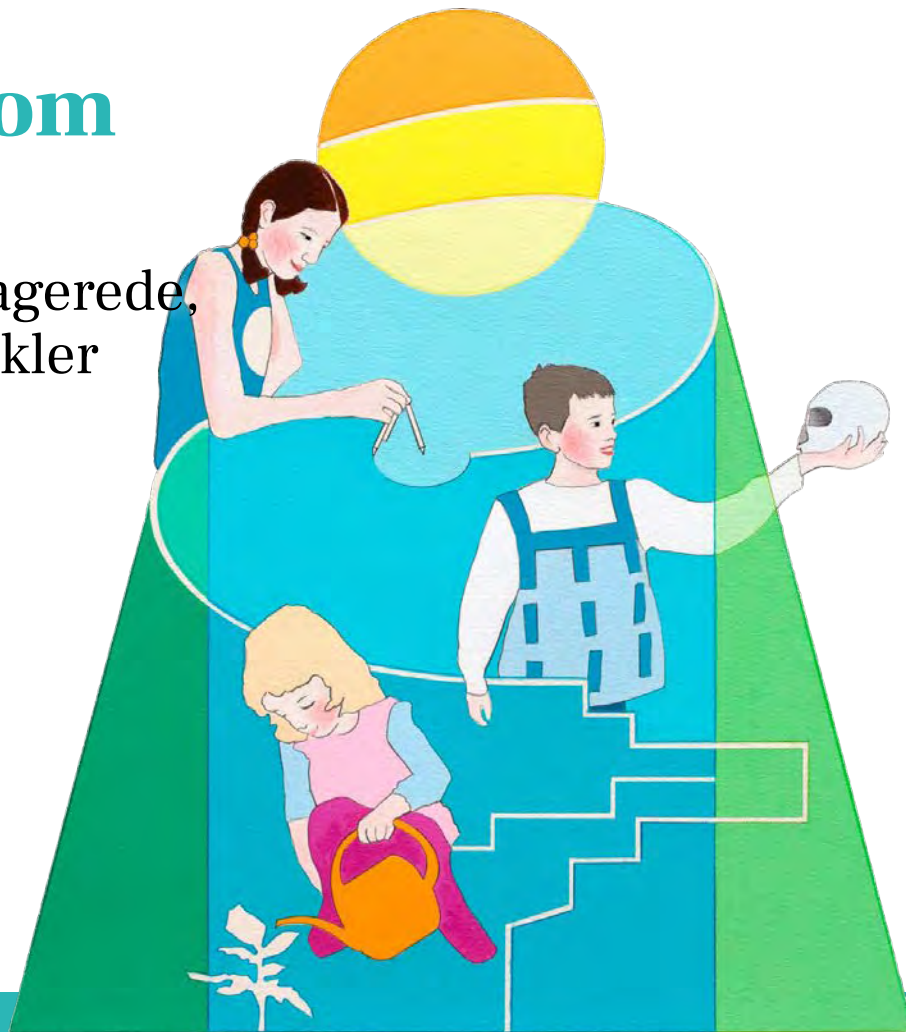

Hvornår oplever I engagement?

Engagement som pejlemærke

Når mennesker er engagerede,
har de det godt og udvikler
sig positivt.

*For at trives og udvikle sig - og
for at engagement kan opstå -
har mennesker brug for at få
understøttet 3 psykologiske
behov – for:*

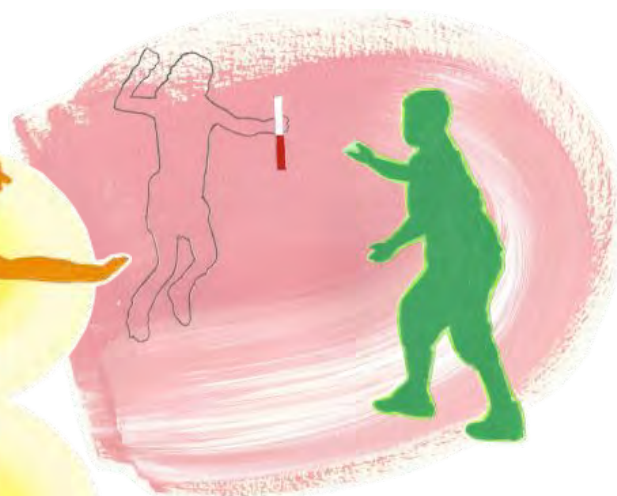
Autonom

i

Kompetence

**Samhørigh
d**

Læs mere: Deci, Ryan, Vansteenkiste, Pelletier & Sharp, Niemiec, Reeve og Ravn

Kendetegn ved relationskompetent praksis

Udtrykke afstemmere

Non-verbale og verbale udtryk, der signalerer, at man har barnet/den unge på sinde

Handle omsorgsetisk

Når man styrker barnet/den unges etiske ideal efter at møde omverdenen og sig selv omsorgsfuldt

Når man imødekommer barnet/den unges 3 psykologiske behov for at opleve:

Samhørighed

Kompetence

Autonomi

Autonomi-behovet

Behovet for autonomi

For at støtte læringslyst, engagement og vedholdenhed har børn og unge brug for at opleve autonomi, hvilket indebærer, at de frivilligt vil tilslutte sig det, de skal være en del af. Det kræver, at aktiviteter og fagligt indhold opleves meningsfuldt og relevant, at børnene har tid til fordybelse i egne interesser og evner, og at de inddrages i deres skoleliv gennem demokratisk deltagelse.

(Sigsgaard, 2002; Dewey, 2006; Claxton, 2008; Robinson, 2015; Ryan & Deci, 2017; Klinge (red.), 2023)

Veje til oplevelse af autonomi:

- Det vi laver giver mening og er vedkommende
- Den voksnes smittende engagement
- Den voksne forsøger at sætte sig i vores sted
- Der er plads til vores idéer og interesser
- Der er valgmuligheder

*For at trives og udvikle sig - og
for at engagement kan opstå -
har mennesker brug for at få
understøttet 3 psykologiske
behov – for:*

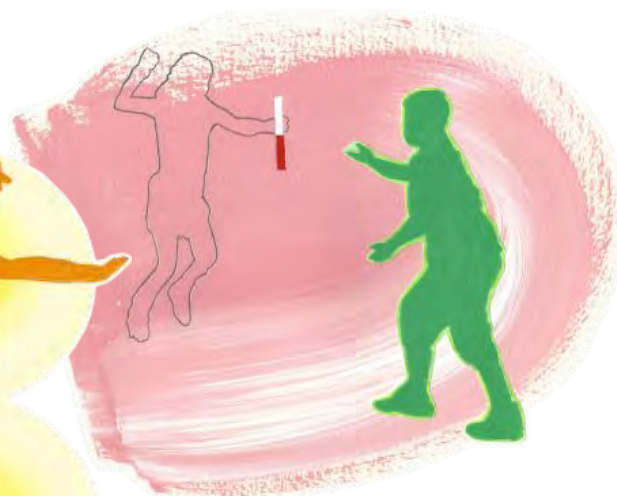
Autonom

i

Kompetence

**Samhørigh
d**

Læs mere: Deci, Ryan, Vansteenkiste, Pelletier & Sharp, Niemiec, Reeve og Ravn

Kompetence-behovet

Veje til oplevelse af kompetence:

- Anerkendende feedback
- Jeg kan overskue det, jeg skal
- Nogen tror på mig
- Optimale udfordringer
- Plads til responstid
- Jeg er aktiv
- Sansende/skabende aktiviteter

Behovet for kompetence

For at børn og unge udvikler handlekraft og tiltro til egen formåen, skal de opleve sig kompetente ved at møde optimale udfordringer i en hverdag, der er inspirerende og involverende både kropsligt, følelsesmæssigt og kognitivt.

Differentierede læreprocesser med god tid til dialog og med formativ feedback er afgørende for deres faglige progression (Bandura, 1997; Berger, 2003; Ryan & Deci, 2017; Csikszentmihalyi, 2022; Klinge (red.), 2023)

*For at trives og udvikle sig - og
for at engagement kan opstå -
har mennesker brug for at få
understøttet 3 psykologiske
behov – for:*

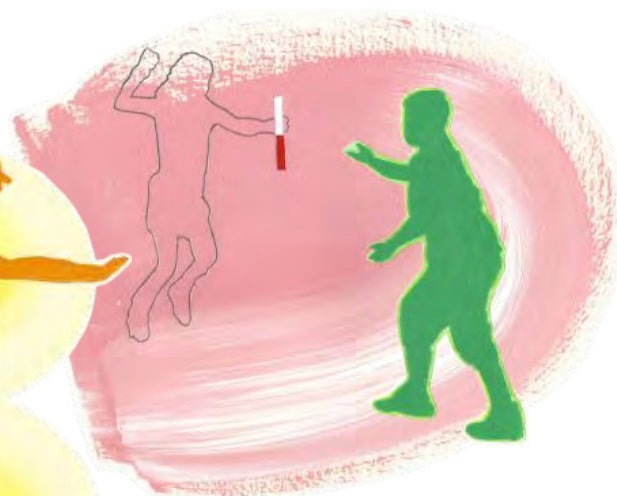
Autonom

i

Kompetence

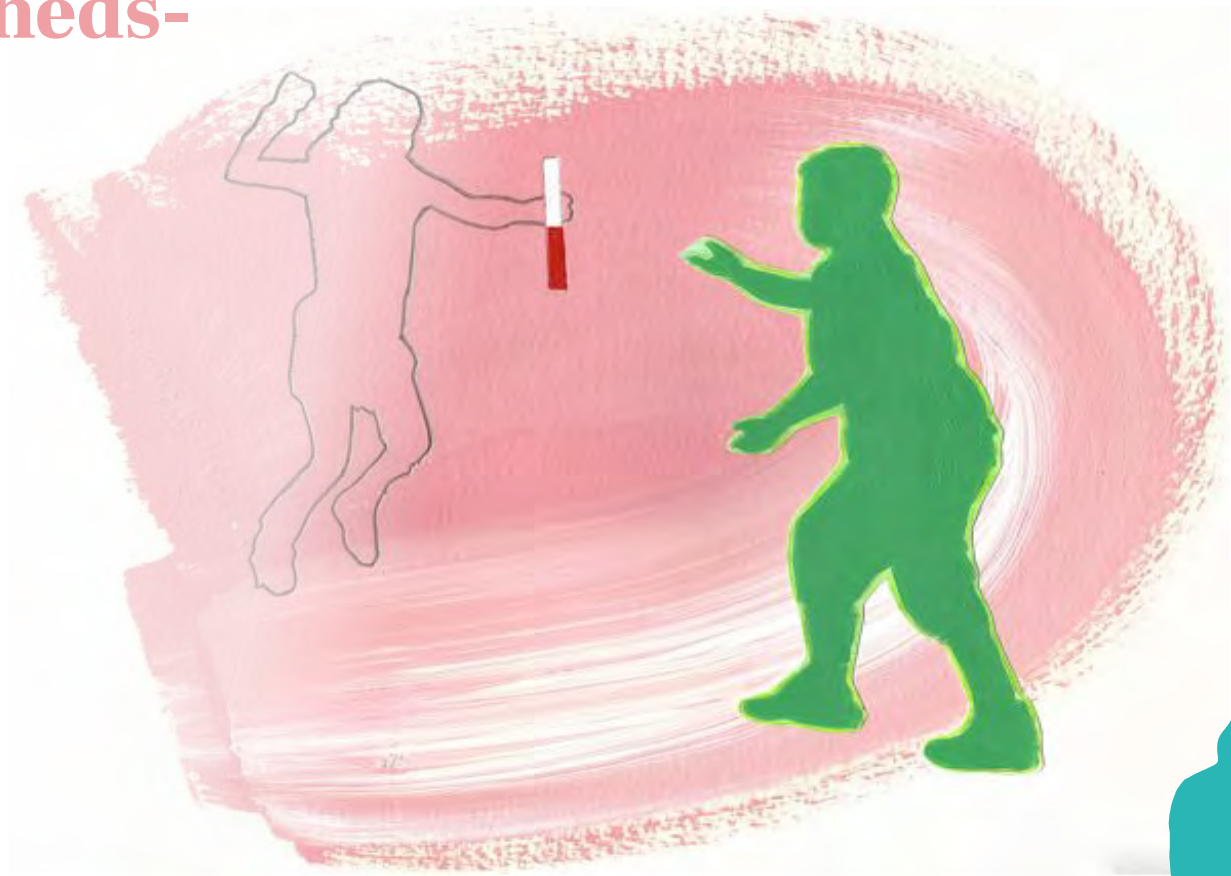

**Samhørigh
d**

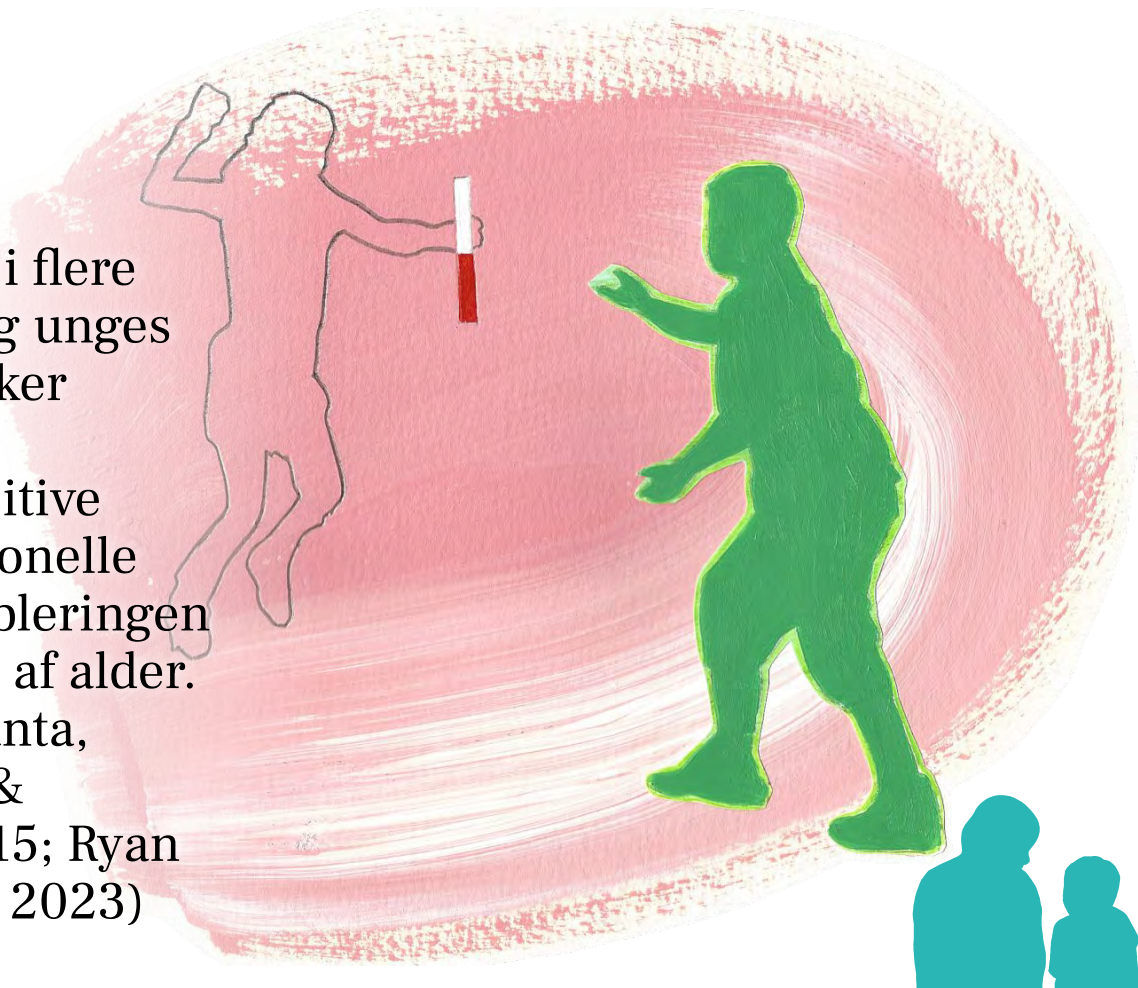
Læs mere: Deci, Ryan, Vansteenkiste, Pelletier & Sharp, Niemiec, Reeve og Ravn

Samhørigheds- behovet

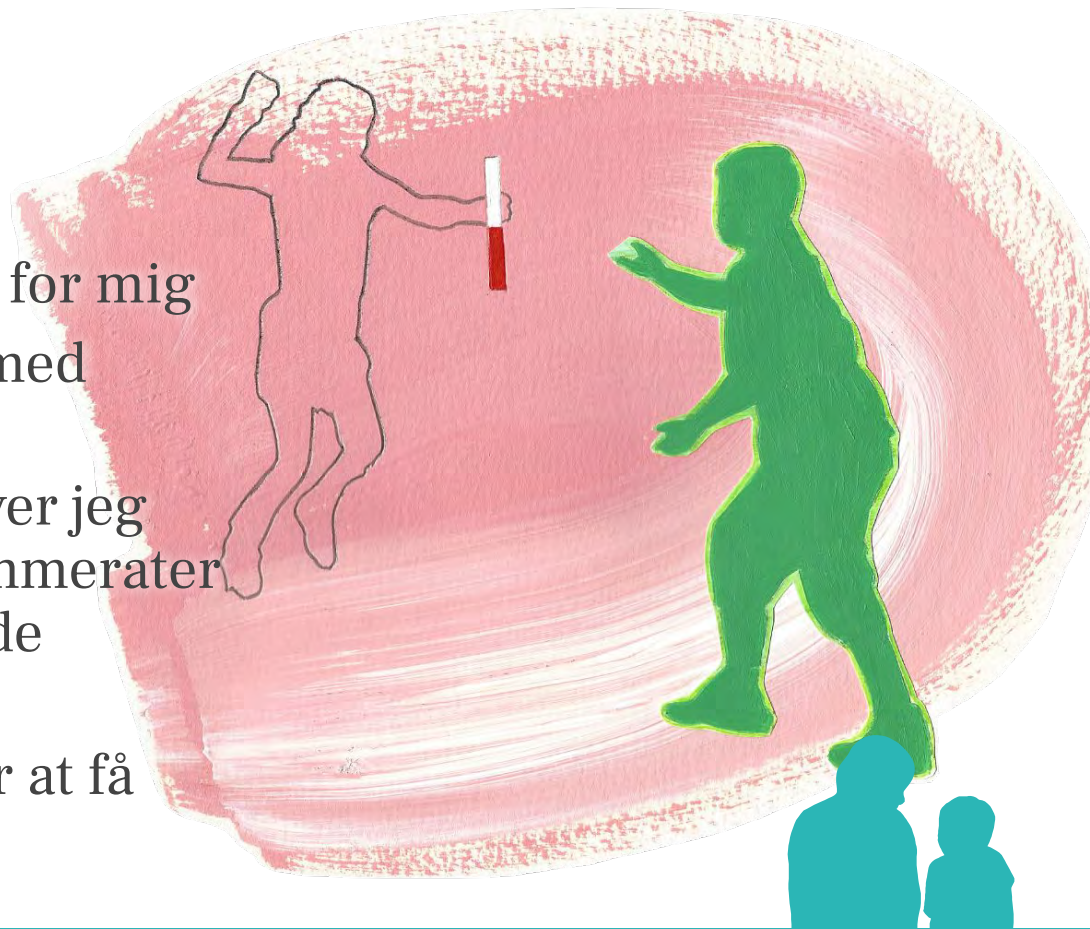
Behovet for samhørighed

Ved at opleve sig værdifuld i flere fællesskaber støttes børn og unges samhørighedsbehov. Det sker gennem differentierede deltagelsesmuligheder, positive relationer til de fagprofessionelle samt en god ramme for etableringen af venskaber, også på tværs af alder. (Asher & Gotman, 1981; Pianta, 1999; Hart, 2006; Malloch & Trevarthen, 2009; Gray, 2015; Ryan & Deci, 2017; Klinge (red.), 2023)

Veje til oplevelser af samhørighed:

- Her er god stemning
- Den voksne interesserer sig for mig
- Jeg kan ofte kommunikere med mine kammerater
- Igennem aktiviteterne oplever jeg samhørighed med mine kammerater og de voksne (fællesskabende didaktik)
- Jeg bliver hjulpet i stedet for at få skældud

EN GOD VEN

HAR RESPEKT FOR STOP

EN GOD VEN

ER GOD TIL AT GIVE SIG

EN GOD VEN

SPØRGER OM MAN VIL LEGE

EN GOD VEN

LÆRER FRA SIG

EN GOD VEN

LÅNER TING UD

EN GOD VEN

SIGER GODE TING

EN GOD VEN

TRØSTER

EN GOD VEN

VIL HAVE ALLE MED I LEGE

*For at trives og udvikle sig - og
for at engagement kan opstå -
har mennesker brug for at få
understøttet 3 psykologiske
behov – for:*

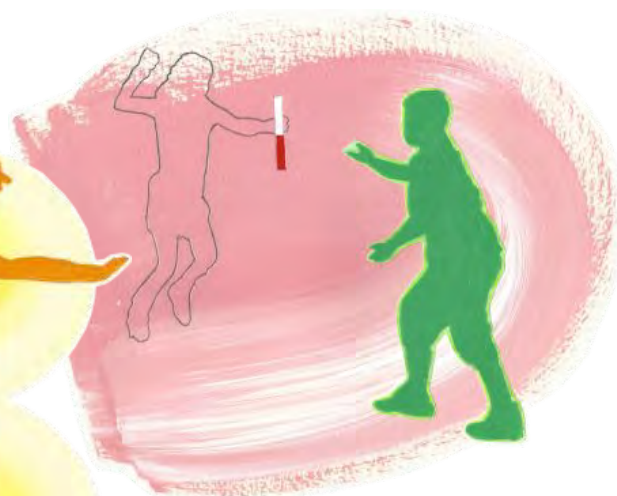
Autonom

i

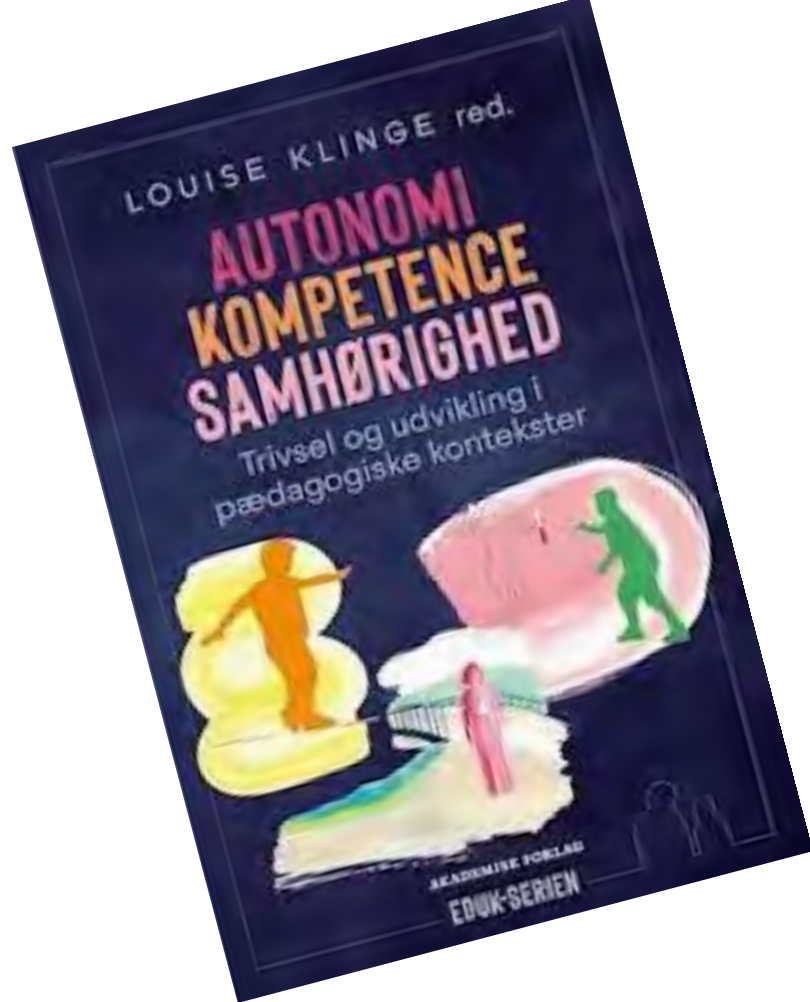
Kompetence

**Samhørigh
d**

Læs mere: Deci, Ryan, Vansteenkiste, Pelletier & Sharp, Niemiec, Reeve og Ravn

Kendetegn ved relationskompetent praksis

Udtrykke afstemmere

Non-verbale og verbale udtryk, der signalerer, at man har barnet/den unge på sinde

Handle omsorgsetisk

Når man styrker barnet/den unges etiske ideal efter at møde omverdenen og sig selv omsorgsfuldt

Når man imødekommer barnet/den unges 3 psykologiske behov for at opleve:

Samhørighed

Kompetence

Autonomi

Film: “Kodning”

<https://www.filmkompagniet.dk/#/kodning-for-alle>

Tal om de kendetegn ved relationskompetent praksis, I fik øje på i Mads' undervisning

Udtrykke afstemmere

Non-verbale og verbale udtryk, der signalerer, at man har barnet/den unge på sinde

Handle omsorgsetisk

Når man styrker barnet/den unges etiske ideal efter at møde omverdenen og sig selv omsorgsfuldt

Når man imødekommer barnet/den unges 3 psykologiske behov for at opleve:

Program kl. 13 - 17

- Om relationers betydning
- Om kendetegn ved relationskompetent praksis
- Konkret inspiration til at skabe deltagelsesmuligheder for alle

- I får alle slides
- Spørg endelig undervejs

Konkret inspiration til at skabe deltagelses- muligheder for alle

Hvordan udvikler børn sig, og hvordan finder læring sted?

- Eksperimenteren
- Social interaktion
- Fysisk udfoldelse
- Sansning
- Fordybelse og gentagelser
- Imitation
- Initiativ
- Aktiv deltagelse
- Begejstring
- Leg
- Tryghed

Klasseværelset som ventesal

- Fra børn er 6 - 16 år tilbringer de store dele af skoledagen ventende
- Aktiviteter er primært af kognitiv karakter. 'Faglighed' betragtes som træning af akademiske færdigheder
- Læreren og skolepædagogens opgave er ofte gennem skolekodesnak at disciplinere børnene til at udvise passende elevhed

Børn om undervisning

Du laver ikke noget - du sidder bare og hører på nogle, der sidder og snakker, og så de siger til dig, hvad du skal lave, og hvordan du skal lave det.

Altså, skolen er sjov, men det er undervisningen, der er så kedelig. Der har man ikke lov til at sige noget, og man er bare inde i klassen og hører efter læreren. Bare sidde på den stol og bare skrive hele tiden.

ALT sker på computeren - læse tekster og skrive noter, læse tekster og skrive noter, læse tekster og skrive noter.

Vores fag er meget så'n, at vi skal sidde stille og lytte på læreren. De snakker og snakker, så vi ikke når at lave noget, og så får vi det for som lektier."

"For meget computer og for lidt bevægelse."

Vi laver det samme hver eneste dag - skrivearbejde på computeren.

Man sidder på en fucking stol og skriver i en opgavebog og får ondt i nakken, fordi man kigger ned i den. Det er bare ligesom at gå ind i en mur og bare tænke 'hold kæft, jeg gider ikke at være her'. Det er bare ligesom at gå ind i en fucking mur."

Jeg er ikke så vild med, hvor man bare sidder inde i klassen, og får alt muligt at vide. Det ryger lige ind og ryger lige ud.

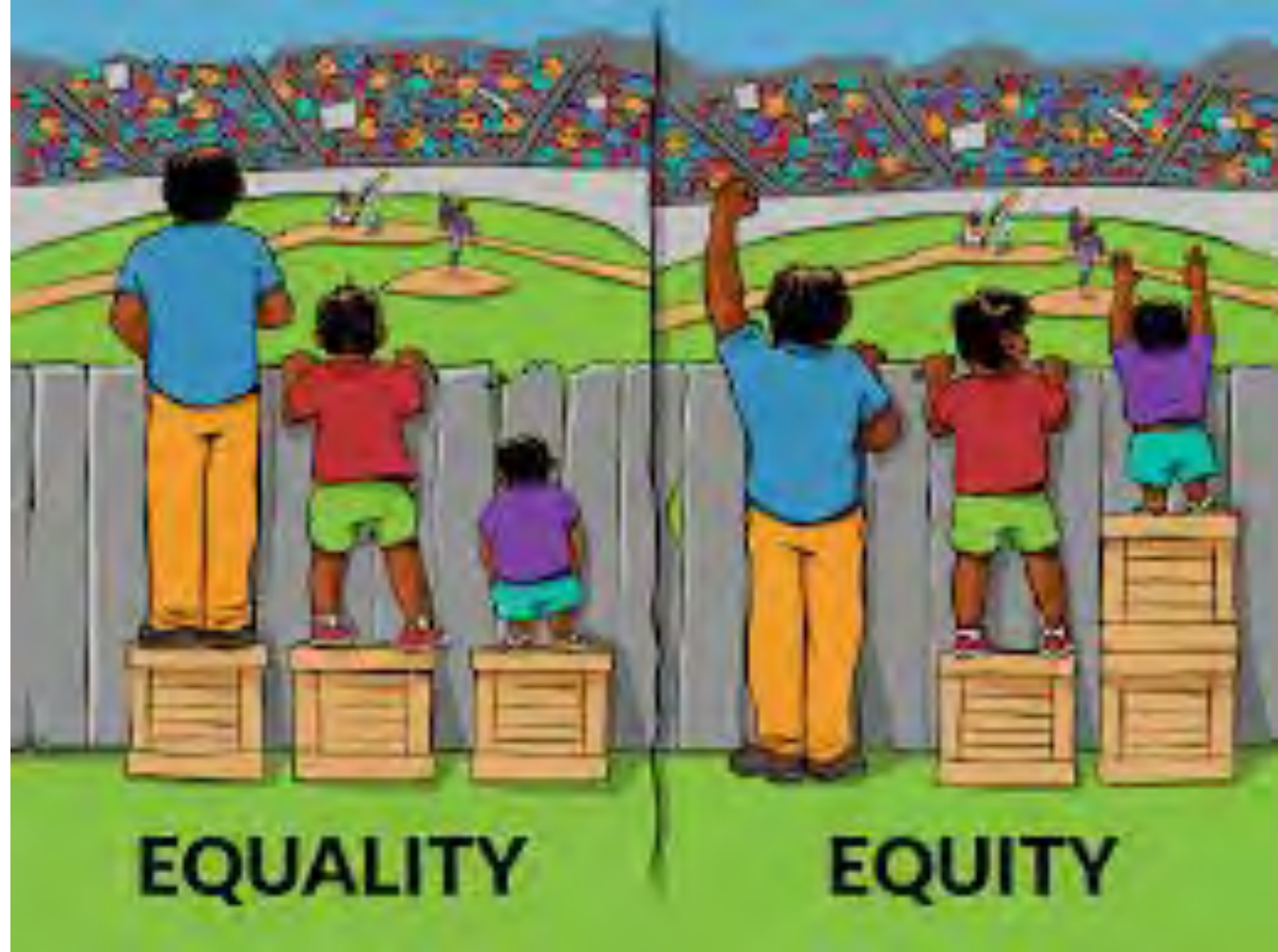

Skolehaven giver eleverne en unik mulighed for at lære gennem praktiske og meningsfulde aktiviteter, der fremmer nysgerrighed, fællesskab og glæde.

Samarbejdet og de positive relationer mellem eleverne og med lærerne havde en mærkbar effekt på både trivsel og udvikling.

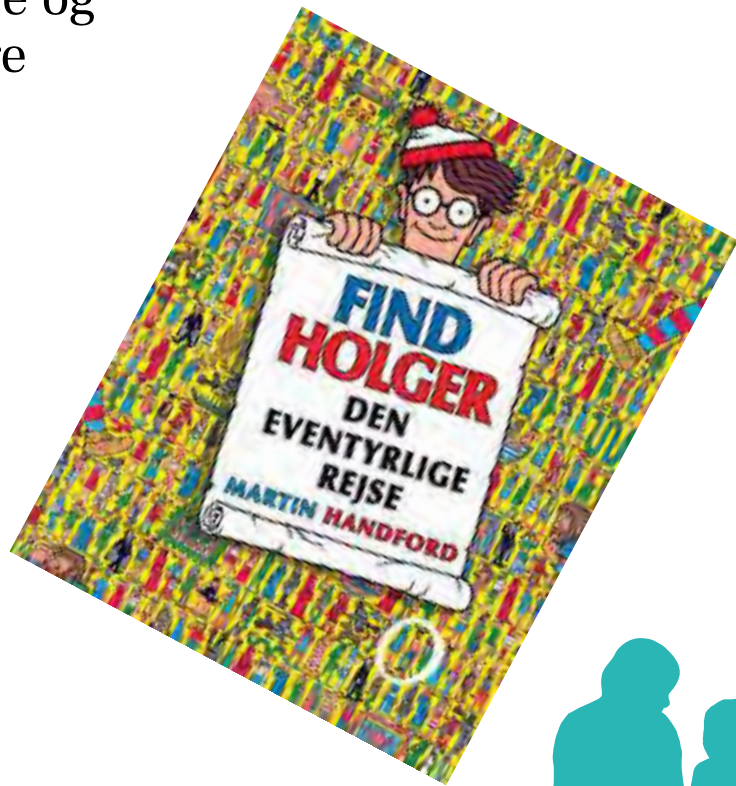
Lærer i 3. klasse

“En udvej”

Skab steder, hvor man kan trække sig tilbage og holde små pauser med analoge, overskuelige aktiviteter - fx:

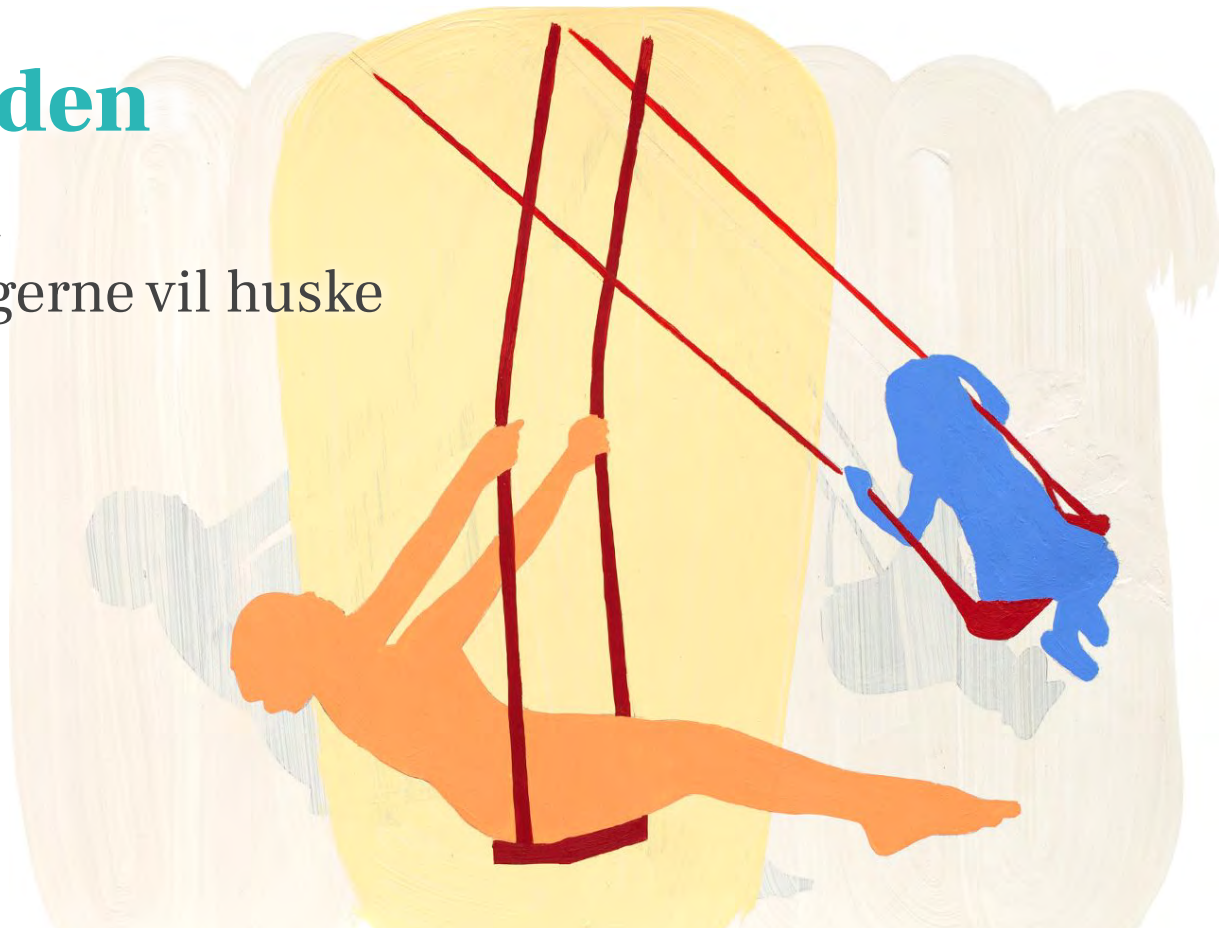
- ❖ Kabaler eller korthus med spillekort
- ❖ Rubiksterning
- ❖ “Find Holger”
- ❖ Mandala
- ❖ Male på sten
- ❖ Skubbepuslespil med tal
- ❖ Sudoku/Kryds og tværs
- ❖ Skolehund 🐕

Tal med hinanden

Nævn en ting, du fandt
særligt interessant og gerne vil huske

Forskningsrapport om PBL

“Kan projektbaseret læring bidrage til alle elevers sociale og faglige trivsel? - Og i så fald hvordan?”

https://drive.google.com/file/d/18iiTyWgSPOddfiS6NrldjdvO61oO1_y4/view

Tak for nu

- Gratis e-læringsforløb om relationskompetent praksis på [eduk.dk](https://www.eduk.dk)
- Følg mig på LinkedIn

Læs mere

